

(ISSN: 2602-4047)

Adar Can, S. (2025). Otizmlı Bir Görsel Sanatlar Öğretmen Adayının Lisans Eğitimine Uyum Süreci, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 10(30), 289-300.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.2883>

Article Type (Makale Türü): Araştırma Makalesi

OTİZMLİ BİR GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN ADAYININ LİSANS EĞİTİMİNE UYUM SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sibel ADAR CAN

Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde, Türkiye, sibeladar03@gmail.com,
ORCID: 0000-0001-6983-866X

Gönderim tarihi: 07.06.2025

Kabul tarihi: 20.08.2025

Yayın tarihi: 15.09.2025

Öz

Görsel sanatlar eğitimi bireyin kendi iç dünyasını dışarıya aktarabilmesine olanak sağlayan, motor becerilerinin gelişimlerini destekleyen rahatlatıcı, motivasyonunu artırıcı aynı zamanda yapılan grup çalışmaları ile sosyalleşmelerine de fırsat sunan bir eğitim sistemidir. Görsel sanatlar eğitimi, normal gelişim gösteren bireylerde olduğu kadar özel eğitim alanında da oldukça önemli bir yere sahiptir. Özel eğitimde, günümüzde en çok üzerinde durulan ve çalışma gerçekleştirilen yetersizlik türlerinden birisi Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB)'dur. Görsel zekaları oldukça üst seviyede olan Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) tanısı almış çocuklarda, görsel sanatlar eğitiminin önemi yadsınamayacak düzeydedir. Eğitim Fakülteleri içerisinde engelli öğrenciler için ayrılmış %10 oranında bir engelli kontenjanı bulunmaktadır. Bu engelli kontenjanları içerisinde, genellikle işitme engeli, görme engeli ya da bedensel engeli gibi engel gruplarından öğrenciler yer almaktadır. Zihin engeli ya da Otizm Spektrum Bozukluğu, lisans eğitimi sürecinde sık karşılaşılan bir durumu değildir. Bu durum, araştırmanın önemini artırarak, çalışmayı daha dikkat çekici ve değerli kılmaktadır. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-iş Eğitimi Ana Bilim Dalında öğrenim gören Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı konmuş bir görsel sanatlar öğretmen adayı ile yürütülen bu çalışmada, öğretmen adayının lisans eğitimine uyum sürecini ve akademik başarı durumunu değerlendirmek hedeflenmiştir. Araştırmada veriler nitel araştırma teknikleri içerisinde yer alan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Araştırmada ayrıca gözlem ve görüşme teknikleri de kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda OSB tanısı almış görsel sanatlar öğretmen adayının lisans eğitimine uyum sağlamakta çok zorlandığı, arkadaş edinemediği, kendisini çok yalnız hissettiği gibi uyum problemleri yanında özellikle teorik dersleri anlamakta çok zorlandığı, uygulamalı alan derslerinde yetenek konusunda kendisini yetersiz hissettiği gibi sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen bu uyum güçlüklerine rağmen, öğretmen adayının akademik ders başarısının, almış olduğu derslerin tamamında, sınıf not ortalamasının oldukça üstünde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Otizm, otistik, otizm spektrum bozukluğu, görsel sanatlar, uyum süreci.

Sorumlu Yazar: Doç. Dr. Sibel Adar Can, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, sibeladar03@gmail.com

Etik Kurul Onayı: Makalenin etik kurul izni Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi/Yayın Etiği Kurulu tarafınca 03.02.2025 tarih ve 2025/03-21 sayılı kararı ile alınmıştır.

İntihal/Etik: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir.

EVALUATION OF THE ADJUSTMENT PROCESS OF A VISUAL ARTS TEACHER CANDIDATE WITH AUTISM TO UNDERGRADUATE EDUCATION

ABSTRACT

Visual arts education is an educational system that allows individuals to express their inner world, supports the development of motor skills, provides relaxation, boosts motivation, and provides opportunities for socialization through group work. Visual arts education holds a crucial place in the field of special education, as it does for typically developing individuals. One of the most frequently studied and studied disabilities in special education today is Autism Spectrum Disorder (ASD). The importance of visual arts education is undeniable for children diagnosed with Autism Spectrum Disorder (ASD), who possess exceptionally high visual intelligence. Within faculties of education, a 10% quota is reserved for students with disabilities. These quotas typically include students with disabilities such as hearing impairment, visual impairment, or physical disabilities. Intellectual disability or Autism Spectrum Disorder is not a common condition encountered during undergraduate education. This enhances the significance of the research and makes it more striking and valuable. This study, conducted with a visual arts teacher candidate diagnosed with Autism Spectrum Disorder and studying in the Department of Art Education at Niğde Ömer Halisdemir University, aimed to evaluate the teacher candidate's adaptation to undergraduate education and academic achievement. Data were collected using a semi-structured interview form, a qualitative research technique. Observation and interview techniques were also used in the study. The data obtained were analyzed using descriptive analysis. The study revealed that the visual arts teacher candidate diagnosed with ASD had significant difficulties adjusting to undergraduate education, was unable to make friends, felt very lonely, and had difficulty understanding theoretical courses and felt inadequate in terms of talent in applied field courses. Despite these adaptation difficulties, the teacher candidate's academic achievement was significantly above her class grade point average in all courses she took.

Keywords: Autism, autistic, autism spectrum disorder, visual arts, adaptation process

GİRİŞ

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), günümüzde üzerine en çok çalışma yapılan yetersizlik türlerinden biridir. Doğuştan gelen ya da yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkan, bireyin iletişim, sosyal etkileşim gibi konularda belirgin zorluklar yaşadığı, tekrarlayıcı davranışlar ve sınırlı ilgi alanlarından oluşan, nöro-gelişimsel bir bozukluktur. Her bireyde farklı oranda ortaya çıkarak, kişinin yaşam kalitesini olumsuz şekilde etkileyebilmektedir (Güven ve ark., 2024).

Otizm kavramı, ilk olarak Kanner (1943), tarafından, kişinin kendi içine kapanması şeklinde tanımlanmıştır. Nitekim daha 1940'lı yıllarda Kanner, otizmin en yaygın özelliğinin, gelişimin en başından itibaren bireyin kendisini diğer insanlar ve sosyal durumlar ile alışlagelmiş şekillerde ilişkilendirememesi ve sosyal etkileşime geçememesi şeklinde ifade etmiştir (Koegel, 1995, NINDS, 2007; Quill, 2000 akt. Özdemir, 2007). Otizmle ilgili 1960'da ortaya atılan ve günümüzde de hala geçerliliğini koruyan 'organik teori' ise, otizmin organik kökenli olduğu ve normal dışı davranışların beyindeki bir probleme bağlı olarak ortaya çıktığı görüşüdür (Darıca ve ark. 2011). Otizmle ilgili birçok tanım yapılsa da, dikkat çeken belirtiler, tekrarlayıcı hareketler, sınırlı ilgi alanı, sosyal ve iletişim becerilerde yetersizliklerdir (APA, 2013, akt., Bozdağ ve ark., 2024). Otizm, uygun eğitsel düzenlemeler yapılmadığında, bireyin kendisinin ve çevresindekilerin yaşamını, her yönüyle olumsuz bir şekilde etkileyen, yaşam boyu da devam eden bir yetersizlik haline gelmektedir. Gerekli eğitsel düzenlemeler yapıldığında ise pek çok otizimli çocuk, sorunlarından büyük ölçüde kurtulabilmekte, yaşamlarının geri kalanını tipik gelişim gösteren akranları ve toplum ile kaynaşarak sürdürebilmektedir (Güven Aslan ve ark., 2009).

Otizimli bireyler, sosyal ilişkilerde normal gelişim gösteren akranlarına göre oldukça fazla zorluk yaşamaktadır. Arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde kendilerini yetersiz hissetmektedirler. Sosyal ilişkilerin geliştirilmesi için özel ilgiye ve eğitime ihtiyaçları vardır. Bazı araştırmacılar, otizimli bireylerin, belirli oranda desteklendiklerinde, istenilen sosyal davranışlarda bulunabileceklerine dikkati çekmektedir (Clark ve Ruther, 1981, akt., Çopuroğlu ve Mengi, 2014). Otizimli bireylerin dış görünüşleri ve fiziksel gelişimleri normal gelişim gösteren akranlarından farklı olmasa da büyük bir kısmında farklı boyutlarda zekâ geriliği görülmektedir. Cinsiyet yönünden bakıldığında ise otizmin, erkek çocuklarda, kız çocuklara oranla üç kat daha fazladır. Kanner'e göre, otizm, kız çocuklarda beyin hasarı ve zeka seviyelerinde ciddi yetersizlik şeklinde kendini gösterirken, erkek çocuklarda dil ve zihinsel fonksiyonların yetersizliği şeklinde dikkati çekmektedir (Koegel, 1995, NINDS, 2007; Quill, 2000 akt. Özdemir, 2007). Otistik çocuklar iletişimde ve kendileriyle ilgili düşünmekte sorun yaşarlar, başkalarının duygularını anlayamadıkları için ya da sınırlı ölçüde anlayabildikleri için, mutluluğu veya üzüntüyü paylaşmakta zorlanırlar. Fikirlerini başkalarıyla paylaşma, geçmişteki ve şimdiki deneyimlerine dayanarak plan yapma yetenekleri sınırlıdır (Wing, 2012).

Pegasus Yaşam Dergisi (2019)'ne göre, otizm spektrum bozukluğu olan çocuklar toplum içinde çekingen, biraz kaygılı ve ilgisiz tavırlarıyla çabuk fark edilirler. Yaşıtları ile etkileşim halinde olmak yerine, kendi kendilerine yapabilecekleri aktiviteleri tercih ederler (akt. Altıncioğlu ve Berrakçay, 2021). Bütün bu farklı belirtilere rağmen, otizmi tanılamak zordur. Örneğin, Down Sendromunda fazla kromozom sayesinde ya da tansiyon sayılarla teşhisi

ve ifade edilebilirliği kolayken, otizmde böyle bir durum mümkün değildir (Lathe, 2006). Otizmde, tanı koymak için üç alandaki belirtilere bakılır. Birincisi dikkat çekici boyuttaki anormallikler ya da sosyal etkileşimdeki eksiklikler, ikincisi dil ve iletişimdeki eksiklikler, üçüncüsü ise yineleyici veya sınırlı davranış etkinlikleri ve örüntüleridir. Bu belirtiler her çocukta farklı düzeylerde görülmektedir (Wing ve Gould, 1979, akt., Tepeli ve Karadeniz, 2013).

Yeni bir okula başlamak, her öğrenci için, zorlu bir süreçtir fakat özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için bu süreç daha da zorlu bir hale gelmektedir. OSB tanısı almış öğrenciler de bu zorluğu en çok yaşayanlardandır. Otizm spektrum bozukluğu (OSB) her geçen gün yaygınlaşan, sebebi ve çözümü net olarak belirlenemeyen bir yetersizlik durumudur. Ancak yapılan araştırmalar çocukların hem beceri gelişimlerinin hem de zekâ puanlarının, erken ve yoğun eğitim süreci ile artırılabilirliğini, davranış sorunlarının azaltılarak kaynaştırma eğitimi için daha iyi bir seviyeye ulaşacaklarını göstermektedir (Köylü, 2019). Otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler, akademik eğitim sürecini yönetebilme ve sürdürebilme aşamalarında aile ile eğitimcilerin iş birliğine ve uygun yönlendirmelerine çok fazla ihtiyaç duyarlar. İlgi alanları keşfedilerek buna yönelik doğru bir eğitim aldıklarında, akademik yaşamlarını daha başarılı bir şekilde sürdürebilir hale geleceklerdir (Altıncioğlu ve Berrakçay, 2021). Erken tanılama ve doğru bir eğitim yöntemi ile çocuklarda otizm belirtilerinin yaklaşık yüzde elli oranında kontrol altına alınarak, gelişimlerinin iyileştirilebildiği gözlenmiştir. Öyle ki bazı otizmlili çocukların ergenlik dönemine geldiğinde, normal gelişim gösteren akranlarından farkı kalmamaktadır (URL. 1).

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için sosyal alanlarda olduğu kadar eğitim alanında da birçok iyileştirici düzenlemeler yapılmaktadır. Bunlardan biri de üniversitelerde özel eğitim gerektiren bireyler için ayrılmış olan engelli kontenjanlarıdır. Eğitim Fakülteleri içerisinde yer alan resim-iş öğretmenliği programları da engelli kontenjanının yer aldığı bölümlerden biridir. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Resim-iş Eğitimi Ana Bilim Dalında, Yüksek Öğretim Kurulu tarafından belirlenmiş 20 kişilik öğrenci kontenjanı bulunmaktadır. Bu sayının %10'unu (2 kişi) engelli kontenjanı oluşturmaktadır. Genellikle bu kontenjanlara, işitme, görme, bedensel gibi engel gruplarına sahip öğrenciler, raporlarını ibraz etmek şartıyla başvurabilmektedir. Özel yetenek sınavı barajında, tüm adayların 800 bin başarı sırasına girme şartı vardır. Engelli adayların baraj puanı diğer adaylardan daha düşük olsa da adayların tamamı aynı yetenek sınavına girerek bölüme yerleştirilmektedirler.

Otizmlili bireylerin uyum süreçlerinde zorluk yaşadığı bilinen bir gerçektir fakat lisans eğitiminde zihin engelli ya da otizm spektrum bozukluğu tanısı almış öğrencilerin yer alması sıkça karşılaşılan bir durum değildir. Bu yüzden Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı konulmuş bir görsel sanatlar öğretmen adayının lisans eğitimine uyum süreci ve başarı durumu merak edilen bir konudur. Araştırma, OSB tanısı almış görsel sanatlar öğretmen adayının lisans eğitimi sürecinde, okula ve arkadaşlarına uyum sağlamakta yaşadığı sorunları ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir. Ayrıca 'Tablo 1.'de yer alan veriler, OSB tanısı almış öğretmen adayının lisans eğitimindeki ders başarısını, kendi sınıfına göre karşılaştırmalı olarak ortaya koymaktadır. Teorik ve uygulamalı derslerdeki başarı durumunun da yine karşılaştırmalı bir şekilde sunulması açısından da önemlidir. Literatürde bu alanda yapılmış herhangi bir çalışmanın olmaması, araştırmanın önemini daha da artırmaktadır.

Araştırmanın amacı, kapsamı ve araştırma modeline bağlı olarak oluşturulan araştırma problemini; ‘Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının lisans eğitimine uyum sürecinde karşılaştığı problemler nelerdir?’ Sorusu oluşturmaktadır.

Araştırmamızın alt problemleri ise aşağıdaki sorulardan oluşmaktadır:

- OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının, lisans eğitiminin başlangıç sürecinde genel anlamda okula uyum süreciyle ilgili yaşadığı problemler nelerdir?
- OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının, lisans eğitiminde teorik derslere uyum süreciyle ilgili karşılaştığı problemler nelerdir?
- OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının, lisans eğitiminde atölye derslerine (Desen-1, Temel Tasarım-1) uyum sürecinde karşılaştığı problemler nelerdir?
- OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının, lisans eğitiminin başlangıcında arkadaşları ile uyum sağlama sürecinde karşılaştığı problemler nelerdir?
- OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının, lisans eğitiminin başlangıcında dersi yürüten akademisyenlere uyum sürecinde karşılaştığı problemler nelerdir?
- OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının, lisans eğitime uyum sürecinde yetenek açısından yaşadığı problemler nelerdir?
- OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının, lisans eğitime uyum sürecinin başarı durumuna etkisi nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma modeli, araştırmada verilerin hem amacına uygun hem de ekonomik bir şekilde elde edilmesi ve çözümlenebilmesi için gerekli şartların oluşturulması olarak tanımlanır (Selltiz ve ark., 1959 akt., Karasar 2014). Bu bağlamda, araştırma, nitel araştırma teknikleri içerisinde yarı yapılandırılmış görüşme yönteminin kullanıldığı bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi bulunduğu gerçek yaşam çerçevesi içerisinde çalışan, olgu ile içerisinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin bir şekilde belli olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan bir araştırma yöntemidir (Yin 1984). Görüşme yöntemi ise, Stewart ve Cash (1985) tarafından ‘ciddi bir amaç için yapılan, önceden belirlenmiş soru sorma ve yanıtlama şekline dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci olarak’ tanımlanmaktadır. Patton’a göre görüşmenin amacı bireyin iç dünyasına girebilmek ve onun perspektifini anlayabilmek şeklinde tanımlanır. Görüşme yöntemi, başta sosyoloji olmak üzere sosyal bilimlerde oldukça fazla kullanılan bir araştırma yöntemidir (Chadwick ve ark., 1984 akt. Yıldırım ve Şimşek, 2003). Briggs (1986), bu yöntemin; bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, duygu ve inançlarına, görüş ve şikayetlerine yönelik bilgi edinmekte etkili bir yöntem olmasından kaynaklandığını ifade etmektedir (akt. Yıldırım ve Şimşek 2003).

Çalışma Grubu

Araştırma, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Resim-iş Eğitimi Ana Bilim Dalında 2024-2025 Eğitim- Öğretim yılı güz döneminde, bölüme engelli kontenjanı ile yerleşmiş Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı konulmuş bir öğrenci ile yürütülmüş ve bu bir öğrenci ile sınırlı tutulmuştur. Araştırmada öğretmen adayının uyum sağlamaya çalıştığı sınıf mevcudu kendisi ile birlikte toplam 11 kişiden oluşmaktadır ve öğrencinin sınıf arkadaşlarının tamamı kız öğrencidir. Otizm spektrum bozukluğu olan görsel sanatlar öğretmen adayı sınıfta tek erkek öğrencidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya başlamadan önce, OSB tanısı almış öğretmen adayı ile görüşülerek çalışma için kendisinden ve ailesinden gerekli izin alınmıştır. Ayrıca bu çalışma için gerekli olan Etik kurul izni Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu'ndan 03.02.2025 tarih ve 2025/03-21 sayılı karar numarası ile alınmıştır.

Çalışmaya ait veriler, 2024-2025 eğitim öğretim yılı birinci dönem sonunda, öğretmen adayına sunulan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Araştırmacı öğretmen adayının Desen-1 dersine 3 hafta toplamda 9 ders saati girerek gözlem yapmıştır. Ayrıca Öğretmen adayı ile farklı zamanlarda görüşmeler gerçekleştiren araştırmacı, görüşme formundan elde edilen verilerin geçerliliğini teyit etmiştir. Ders notları ile ilgili resmi verilere ise üniversitenin OGRIS (öğrenci işleri) sistemi üzerinden ulaşılmıştır.

Geçerlilik-Güvenirlilik

Araştırmayı yürüten araştırmacının, Otizimli görsel sanatlar öğretmen adayı ile farklı zamanlarda birçok kez görüşmeler yapmış olması, yarı yapılandırılmış görüşme formlarını araştırmacının kendisinin uygulamış olması, öğretmen adayının alan dersine (Desen-I) girerek gözlem yapmış olması araştırmanın geçerliliğini ve güvenirliğini artırmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmada, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde, nitel araştırma teknikleri içerisinde yer alan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yaklaşımda, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Araştırma soruları ile elde edilen veriler, belirli temalara göre gruplandırılabilir, organize edilebileceği gibi görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, gözlenen veya görüşülen kişi ya da kişilerin görüşlerine dikkati çekmek, aynı zamanda bu görüşleri birebir yansıtmak amacıyla da doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu analizde amaçlanan, elde edilen bulguları düzenli bir şekilde yorumlayarak uygun bir biçimde aktarabilmektir (Yıldırım ve Şimşek 2003). Öğretmen adayı ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler incelenerek belirli bir sıraya konulmuştur. Ayrıca Otizm Spektrum Tanısı konulmuş görsel sanatlar öğretmen adayının ders notları üniversitenin OGRİS (öğrenci işleri) sistemi üzerinden tek tek indirilerek teorik ve uygulamalı dersler olarak ayrılırp

gruplandırılarak verilmiştir. Ayrıca öğretmen adayının ders notları, kendi sınıfı içerisindeki öğrenci notlarına göre karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular, ayrı başlıklar halinde sunulmaktadır.

OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının, lisans eğitiminin başlangıç sürecinde genel anlamda okula uyum süreciyle ilgili yaşadığı problemler nelerdir?

Bu araştırma sorusu ile elde edilen verilerde, otizm spektrum bozukluğu olan görsel sanatlar öğretmen adayının, lisans eğitimine uyum sürecinde öncelikle derslerde çok zorlandığı sonucu ortaya çıkmıştır. Sınıf arkadaşlarıyla ve diğer öğrencilerle iletişim kurmakta zorlandığını ifade eden öğrenci, halen bu sorunun devam ettiğini belirtmiştir. Akranlarıyla yaşadığı bu uyum probleminin bütün eğitim hayatı boyunca devam eden bir sorun olduğu gibi okul dışında da problem oluşturduğunu belirtmiştir. Şu anki sınıfında kendisinden başka hiç erkek öğrencinin olmamasının, bu süreci daha da zor bir hale getirdiğini ifade etmektedir. Dönem sonunda biraz daha uyum sağlayabildiğini aktaran öğretmen adayı yine de tam anlamıyla bir kaynaşma sağlayamadığını dile getirmiştir.

Öğretmen adayının, uyum sürecinde yaşadığı problemlerden bir diğeri de üniversitenin OGRİS (öğrenci işleri) sistemini kullanırken yaşadığı sorundur. Bu süreci danışman akademisyenin yardımları ile ilerleyen zamanlarda daha iyi anladığını belirtmektedir.

OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının, lisans eğitiminde teorik derslere uyum süreciyle ilgili karşılaştığı problemler nelerdir?

Bu araştırma sorusu ile elde edilen bulgulara, öğretmen adayının teorik dersleri anlamakta çok zorlandığı, dersin başlangıcından yaklaşık 10 dakika sonra dikkatinin dağıldığı, dersi takip edemediği, bunun için çok fazla bilgi dosyasından ders çalıştığı bu şekilde dersleri öğrenebildiği verisi elde edilmiştir. Öğretmen adayı bu durumu, 'dersi derste dinlerken anlamakta zorlanıyorum, hocanın anlatma hızına yetişemiyorum, bazı yerleri kaçıyorum, derste tam öğrenemiyorum, bunun için tuttuğum notlarımı sürekli tekrar yapmam gerekiyor. Tekrarlarla biraz anlayıp ilerleyebiliyorum. Hala da bu durum aynen devam ediyor' şeklinde ifade etmektedir. Dersleri ders dışında kendisinin sürekli yaptığı tekrarlar ile anlamlandırabildiğini belirtirken, 'Eğitim Psikolojisi dersinde ilk 15 dakikadan sonra dersi anlayamıyorum, hocanın anlattığı slaytları aklımda tutamıyorum, Türk Dili-1 dersinde ise tez, madde vb. gibi kelimeleri anlamlandıramıyorum' diyerek derslerde yaşadığı zorlukları ifade etmiştir.

OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının, lisans eğitiminde atölye derslerine (Desen-1, Temel Tasarım-1) uyum sürecinde karşılaştığı problemler nelerdir?

Bu araştırma sorusu ile elde edilen verilere baktığımızda, öğretmen adayı yeteneği konusunda kendini ifade ederken 'arkadaşlarıma göre biraz daha sınırlı yeteneğim olduğunu düşünüyorum, arkadaşlarım bana göre çok

daha iyi yapıyor ama çalışmalarım devam ediyor, kendimi geliştirmek için elimden geleni yapıyorum’ demektedir. Öğretmen adayı dönem boyunca okul dışında çok fazla çalışma yaptığını, arkadaşlarının yeteneğine göre kendini geride hissettiğini, kendi eksikliğini gidermek ve başarılı olmak için çok resim çalıştığını, bunun için teknolojiden çok faydalandığını belirtmektedir. Atölye derslerinde yaşadığı korku ve kaygılarını ise ‘hayatımda hiç kullanmadığım görmediğim bir boyayı kullanarak mükemmel sonuçlar ortaya çıkarmam bekleniyor, bu çok zor. Ne kadar uğraşsam da diğer arkadaşlarım gibi iyi sonuçlar çıkaramıyorum, verilen ödevleri yetiştirememekten ve hocalarımın istediği sonucu ortaya çıkaramamaktan çok korkuyorum’ şeklinde ifade etmektedir.

OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının, lisans eğitiminin başlangıcında arkadaşları ile uyum sağlama sürecinde karşılaştığı problemler nelerdir?

Bu araştırma sorusu ile otizm spektrum bozukluğu olan öğretmen adayının lisans eğitiminde, bir dönem tamamlanmış olsa da arkadaş edinmekte çok zorlandığı sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayı yaşadığı bu sorunu ‘bütün eğitim hayatım boyunca arkadaş edinmekte çok zorlandım, okul dışında da arkadaş edinemiyorum, hep yalnızım, hiç en yakın arkadaşım olmadı’ şeklinde ifade etmiştir. Üniversitedeki eğitim hayatında fazla arkadaş edinemediğini, oldukça zorlandığını, bunun en önemli sebebinin sınıftaki arkadaşlarının tamamının kız öğrencilerden oluşmasından kaynaklandığı belirtmiştir. Sınıfta tek erkek öğrenci olmanın bu süreci daha da zorlaştırdığını belirtmektedir. İçinde bulunduğu durumu ‘insanların bana karşı yaklaşımları, kendimi kötü hissettiriyor’ sözleriyle aktarmıştır.

OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının lisans eğitiminin başlangıcında dersi yürüten akademisyenlere uyum sürecinde karşılaştığı problemler nelerdir?

Bu araştırma sorusu ile elde edilen verilerde, öğretmen adayının akademisyenlerle iletişim kurmakta herhangi bir zorluk yaşamadığı, hocalarının her konuda yardımcı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Fakat derslerin ve verilen teorik ve resim ödevlerinin ağır geldiği, zamanında yetiştirmekte çok zorlandığı, bu yüzden sürekli yetiştirememeye kaygısı yaşadığı da elde edilen veriler arasındadır.

OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının, lisans eğitimine uyum sürecinde yetenek açısından yaşadığı problemler nelerdir?

Öğretmen adayı, bu soruyla ilgili görüşünü ‘evet yetenek konusunda zorlandım, hala da zorlanıyorum, arkadaşlarım kadar yetenekli olduğumu düşünmüyorum, onlar daha çabuk anlıyor ve istenilen ödevleri daha hızlı ve daha güzel yapıyorlar, ben çok zorlanıyorum, strese giriyorum, kız oldukları için de çok soru soramıyorum ama kendimi geliştirmek için elimden geleni yapıyorum’ şeklinde belirtmektedir.

OSB tanısı almış bir görsel sanatlar öğretmen adayının lisans eğitimine uyum sürecinin başarı durumuna etkisi nasıldır?**Tablo 1.** Resim-iş Eğitimi ABD. 1. Sınıf 1. Dönem Lisans Eğitimi Ders Notları

Teorik Dersler	Not Durumu		
	Ara Sınav (%40)	Genel S. (%60)	Genel Akademik Ort.
Yabancı Dil 1	80 (SAO-68)	98	90,80
Eğitim Felsefesi	73 (SAO-59)	80	77,20
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	70 (SAO-55)	80	76
Eğitime Giriş	75 (SAO-72)	75	75
Türk Dili 1	65 (SAO-54)	60	62
Uygulamalı Dersler	Ödev (%40)	Genel S. (%60)	Genel Akademik Ort.
Desen 1.	90 (SAO-90)	90	90
Temel Tasarım 1	75 (SAO-73)	85	81
Bilişim Teknolojileri	Ara sın. %30	Uyg. %30	G.S. %40
	72 (SAO-52)	98 (SAO-82)	70
			79

Tablo 1’de (URL. 2), Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı konulmuş görsel sanatlar öğretmen adayının Resim-iş Eğitimi Ana Bilim Dalı 1. Sınıf, 1. Dönem ders notları verilmiştir. Tabloda yer alan veriler, teorik dersler ve uygulamalı dersler olarak ayrı ayrı gruplandırılarak sunulmuştur. Ara sınav notlarının yanında yer alan ‘(SAO)’ ifadesi sınıfın akademik not ortalamasını göstermektedir. Öğretmen adayının genel olarak notları incelendiğinde almış olduğu derslerin tamamında, sınıfındaki akademik not ortalamasının üzerinde bir başarı sergilediği görülmektedir. Genel not durumuna bakıldığında Türk Dili 1. dersi genel akademik not ortalaması 62 puan ile en düşük ders notunu oluşturmaktadır. En yüksek ders notu 90,20 puanla ‘Yabancı Dil’ dersine aittir. İkinci sırada 90 puan ile alan uygulama dersi olan ‘Desen-1’ dersi yer almaktadır. 81 puanlık ders notu ile diğer bir alan uygulama dersi olan ‘Temel Tasarım-1’ üçüncü en yüksek nottur. ‘Bilişim Teknolojileri’ dersi 79 puan, ‘Eğitim Felsefesi’ 77,20 puan, ‘Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi’ 76 puan, ‘Eğitime Giriş’ dersi ise 75 puandır. Genel akademik not ortalamasının ‘Türk Dili-1’ dersi dışında 75 puan ve üzeri olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

OSB tanısı almış bireylerin gerek eğitim hayatlarında gerekse normal yaşantılarında genel anlamda uyum problemi yaşadığı bilinen bir gerçekliktir. Araştırmada elde edilen veriler de bu gerçeklikleri doğrular niteliktedir. Oldukça sessiz ve çekingen bir yapıda olan öğretmen adayı, lisans eğitiminde özellikle arkadaşları ile uyum sağlamak, onlarla iletişim kurmakta çok zorlanmıştır. Otizmlili bireyler kendi hem cinsleri ile bile uyum problemi yaşarken, öğretmen adayının tamamı kız öğrencilerden oluşan bir sınıfta uyum sağlamaya çalışması bu alışma sürecini oldukça zor ve karmaşık bir hale getirmiştir. Öğretmen adayı bunu sık sık dile getirmektedir. Hayatı boyunca arkadaş edinmenin kendisi için bir sorun oluşturduğunu, okul dışında da arkadaş edinemediğini, hiçbir zaman yakın arkadaşının olmadığını ifade etmektedir. Bu araştırma sonucu da otizmlili bireylerin arkadaş edinirken yaşadıkları zorluğu da bir kez daha gözler önüne sermektedir. Lisans eğitimi sürecinde olmasına rağmen çabuk iletişim kuramamakta, ortamda kendini huzursuz hissetmekte, strese girmektedir. Öğretmen adayının teorik

derslerle ilgili uyum sürecinde ise derste anlatılan konuları anlamakta çok zorlandığı, dersi, akademisyenin anlatımlarını takip edemediği, bir süre sonra dikkat dağınıklığı yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumu tolere edebilmek için derste sürekli not almaya çalıştığı, evde bu ders notlarına sürekli olarak çalıştığı ancak bu şekilde anlayabildiği sonucu ortaya çıkmıştır. Güven ve ark. (2024)'nın araştırmasında ifade ettiği, otizmlili öğrenciler akademik becerilerde bazı zorluklar yaşayabilir, kendi yaşatları olan tipik gelişim gösteren çocuklarla karşılaştırıldığında belirgin şekilde düşük akademik başarı gösterebilirler ve bu öğrencilerden bazıları öğrenme güçlükleri yaşarken, bir kısmı ise belirli konularda yüksek performans gösterebilirler gibi veriler, araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Özellikle 'belirli konularda yüksek performans gösterdiklerine dair ifade' öğretmen adayının sınıf içerisindeki not ortalamalarına bakıldığında geçerlilik oranının ne kadar yüksek olduğunu gözler önüne sermektedir. Öğretmen adayı hem teorik derslerde hem de uygulamalı derslerde her ne kadar zorlandığını ifade etse de oldukça yüksek bir akademik başarıya sahiptir. Bütün ders notları, sınıfın genel akademik not ortalamasının üzerindedir. Bu da öğretmen adayının oldukça yüksek bir akademik başarı sağladığını göstermektedir. Öğretmen adayı, alan uygulama derslerinde kendine güvenmediğini, sınıf arkadaşları kadar yetenekli olmadığını düşünse de, atölye ders notları, teorik ders notlarından genel olarak oldukça yüksektir. Öğretmen adayının yaşadığı bu yetersizlik hisleri ve uyum becerilerindeki güçlüğü, Güven ve ark. (2024)'nın çalışmasında ortaya çıkan 'OSB tanısı almış bireyler, sosyal becerilerde, dil ve konuşmada, oyun becerilerinde, akademik becerilerde ve diğer pek çok alanda akranlarına göre yetersizlik göstermektedirler (Center for Disease Control and Prevention, 2012) sonucu da desteklemektedir. Öğretmen adayının kendini daha iyi hissedebilmesi, özgüveninin artması, kendi potansiyelinin farkına varabilmesi için özel eğitim alanından uzman akademisyenler tarafından bireysel olarak rehberlik çalışması yapılmalıdır. Her ne kadar arkadaşlarına, eğitim sürecine ve bulunduğu ortama uyum problemleri yaşasa da genel akademik başarı olarak oldukça yüksek bir performans sergilemiştir. Araştırma da elde edilen bu sonuç, otizmle ilgili alan bilgilerinde yer alan 'uygun düzenlemeler yapıldığında otizmlili bireylerin başarı düzeyinin artırılabilir' sonucunu da desteklemektedir.

ÖNERİLER

Araştırma sonucunda elde edilen veriler ışığında şu öneriler getirilebilir;

- Öncelikle Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı almış bir öğrencinin eğitim aldığı sınıftaki öğrenciler ve dersine giren akademisyenler, otizmlili öğrenciden ayrı bir alanda Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı ve bu tanıyı almış bireylere karşı tutum ve davranışlar hakkında özel eğitim alanından bir uzman tarafından kesinlikle bilgilendirilmelidirler.
- Eğitim-öğretim yılı başında, engelli kontenjanı ile gelen öğrenciler varsa, bu öğrencilerin tamamına oryantasyon döneminde, okula hazır bulunuşluklarını yükseltmek amacıyla, bilgilendirici seminer veya toplantılar yapılmalıdır. Akademisyenler de, ne tür bir engel durumuyla karşı karşıya kaldıkları, nasıl bir davranış sergilemeleri gerektiği hakkında bilgilendirilmelidir.
- Otizm Spektrum Tanısı almış bireyler için en uygun öğretim yöntemlerinden biri olan farklılaştırılmış öğretim modeli uygulanmalıdır.

- OSB tanısı almış bireyi diğer öğrencilerle kaynaştırmak adına değişik sosyal etkinlikler organize edilebilir.
- OSB tanısı almış bireylere, sınıf içinde bazı basit görev ve sorumluluklar verilerek diğer öğrencilerle iletişimini güçlendirmesi sağlanabilir.
- OSB tanısı almış öğrencilerin çalışmalarını daha geniş kitlelere ulaştırmak ve kendine karşı özgüven kazandırmak adına çeşitli sergiler düzenlenebilir.
- Çeşitli workshop çalışmaları düzenlenerek öğretmen adayına aktif görevler verilebilir.

KAYNAKÇA

- Altıncioğlu, R. E. ve Berrakçay, O. (2021). *Otizm araştırmalarında güncel eğilimler; Otizmlili bir bireyin müziksel akademik kariyeri: Bir vaka incelemesi*. Nobel yayın.
- Bozdağ, F., Bozdağ, S., ve Aydın, M. F. (2024). Lisans 4. sınıf öğrencilerinin otizm spektrum bozukluğuna yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Yüksek İhtisas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(3), 105-111. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yuksekihtisas/issue/89089/1548694>
- Çopuroğlu, Y. C., ve Mengi, A. (2014). Toplumsal dışlanma ve otizm. *Electronic Turkish Studies*, 9(5). <https://turkishstudies.net/DergiTamDetay.aspx?ID=6993>
- Darıca, N., Abidoğlu, Ü., ve Gümüşçü, Ş. (2011), *Otizm ve otistik çocuklar*. Özgür Yayınları.
- Güven-Aslan, Y., Kırcaali-İftar, G. ve Uzuner, Y. (2009). Otistik çocuklar için davranışsal eğitim programı (OÇİDEP) ev uygulamasının bir çocukla incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(01), 1-25. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/159155>
- Güven, H., Özgözü, S., Eker, C., Kanay, U. A., Gökdağ, A. G. A. ve Özoğlu, A. G. B. (2024) *Otizm ve kolaylaştırıcı kişi. Destekleyici bir yaklaşım*. Vize Akademik.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi: 'Kavramlar ilkeler teknikler'*. Nobel Yayıncılık.
- Köylü, E. S. (2019). *Oçidep'e (Otistik çocuklar için davranışsal eğitim programı) dahil olan otizmlili bir çocuğun ilkokula uyumunun incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi
- Özdemir, S. (2007). Sosyal öyküler: Otistik çocuklara yönelik bir sağaltım. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8(02), 49-62. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000108
- Tepeli, Y. ve Karadeniz, H. K. (2013). Otizmlili ve normal gelişim gösteren çocukların alıcı dil becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1, 73-89. <https://arastirmax.com/en/system/files/1066/7.pdf>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma teknikleri*. Seçkin Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

- URL.1. <https://tohumotizm.org.tr/otizm/otizm-spektrum>
- URL.2. <https://otomasyon.ohu.edu.tr/ogris/pagesAkademik/Default.aspx>

Etik Metni: Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir. Makalenin etik kurul izni Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi/Yayın Etiği Kurulu tarafınca 03.02.2025 tarih ve 2025/03-21 sayılı kararı ile alınmıştır.

Yazarın Katkı Oranı Beyanı: Yazarın katkı oranı %100'dür.

KATKI ORANI	KATKIDA BULUNAN YAZAR(LAR)
Fikir ve Kavramsal Örgü	Doç. Dr. Sibel ADAR CAN
Literatür Tarama	Doç. Dr. Sibel ADAR CAN
Yöntem	Doç. Dr. Sibel ADAR CAN
Veri Toplama	Doç. Dr. Sibel ADAR CAN
Verilerin Analizi	Doç. Dr. Sibel ADAR CAN
Bulgular	Doç. Dr. Sibel ADAR CAN
Tartışma ve Yorum	Doç. Dr. Sibel ADAR CAN

Finansal Destek: Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır.

Bilgilendirilmiş Onam Beyanı: Çalışmaya katılan tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formu alınmıştır.

Veri Kullanılabilirlik Beyanı: Makale ile ilgili tüm veriler makalenin içinde yer almaktadır.

Çıkar Çatışması: Yazarın araştırma ile ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşlarla arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Bu eser CC BY (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.tr>) ile lisanslanmıştır.

Sorumluluk Reddi/Yayıncı Notu: Tüm yayınlarda yer alan ifade, görüş ve veriler yazar(lar) ve katkıda bulunan(lar)ın görüşleridir. IJOEEC ve/veya editör(ler), içerikte belirtilen herhangi bir fikir, yöntem, talimat veya üründen kaynaklanan kişiler veya mülke yönelik zararlardan ve ihlallerden sorumlu değildir.